

2. BREU COMENTARI DE LES OBRES

Preludi a la migdiada d'un faune de Claude Debussy (1862-1918)

Si l'impressionisme musical manté una íntima relació amb la pintura de l'època, també la literatura és una de les fonts que alimenta el cabal sonor. La inspiració per a una música destinada a ser una fita en la història va venir d'un poema de Stéphane Mallarmé, que suggereix de forma vetlada un món sensual i pagà en la forma poètica de l'ègloga. Un faune endormiscat al sol de migdia contempla el pas de diverses nimfes, que desperten els instints d'una criatura semihumana. L'obra comença amb el so de la *syrinx* del faune, evocada per les frases sensuais de la flauta travessera. I tot això va inspirar Debussy, en un projecte anomenat *Preludi, interludi i paràfrasi per a la migdiada d'un faune* –anunciat amb aquest llarg títol per a un concert a Brussel·les, suspès perquè estava inacabada l'obra–, i que va acabar limitant-se a la primera part, el *Preludi*.

Per fi l'estrena va tenir lloc el 22-XII-1894 a la Société National de Musique, sota la direcció de Gustave Doret. Després d'uns difícils assajos i una orquestra desconcertada per la novetat de la música, l'obra va tenir un gran èxit, fins al punt que va haver de bisar-se, encara que l'opinió de la crítica no va ser tan favorable, excepció feta de Paul Dukas, que va saber veure les novetats que Debussy havia abocat en *el seu Faune*: “Per la seua aptitud per a construir un conjunt lògic només mitjançant la fantasia, el talent de Debussy em sembla incomparable... La idea engendra la forma... L'essencial és que ambdues concorden perfectament”.

En el programa figurava un text de presentació, redactat pel mateix Debussy: “La música d'aquest *Preludi* és una il·lustració libèrrima del bell poema de Mallarmé. No pretén de cap manera sintetitzar-lo. Són més aviat els decorats successius a través dels quals es mouen els desitjos i els somnis del faune en la calor de l'hora de la migdiada. Després, cansat de perseguir la fugida temorosa de les nimfes i les nàiades, s'abandona al son embriagador, ple d'il·lusions per fi realitzades, de possessió total en la naturalesa universal”.

L'obra va ser conclosa i estrenada en 1894, però no saltaria a la fama fins al 29-V-1912 per la via de l'escàndol. Sergei Diaghilev, mag i empresari dels Ballets Russes, va posar les seues miras en la suggeridora música de Debussy per a un ballet que va sorprendre

el públic per la nova coreografia i la gestualitat obertament eròtica del ballarí estrella de la companyia, Vaslav Nijinsky, que va fer de la seua encarnació del Faune un dels seus rols emblemàtics, com a intèrpret i coreògraf. El compositor no es va sentir satisfet amb el tractament escènic de la seua música.

L'orquestració utilitza els recursos instrumentals de manera molt imaginativa per a suggerir un "paisatge sonor" que reflectisca l'antiguitat grega, no d'una manera literal, sinó com una impressió a penes entrevista en la calidesa de l'hora de la migdiada en un bosc mític. Debussy s'inspira lliurement en l'esperit del poema, sense seguir-lo en les seues paraules. Per a això emprà una plantilla orquestral molt alleugerida respecte al simfonisme de l'època, en la qual conserva el vent fusta, dues arpes, la secció de corda, i una percussió limitada als platerets, utilitzats amb delicadesa. El so que construeix la imatge d'un somni.

María Sanhuesa

Concert per a flauta i orquestra núm. 1 en Sol major K313 de Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Mozart va compondre el concert per a flauta i orquestra en Sol major k.313 a la ciutat alemanya de Mannheim a la primavera del 1778, durant el gran viatge que va realitzar amb la seua mare a París, amb escales a Munic i principalment Mannheim, la intensa vida musical de les quals va deixar una important petjada en la seua producció musical. El concert va ser estrenat per Johan Baptist Wendling, el flautista de l'orquestra de Mannheim. Durant la seua estada a Mannheim, Mozart fa amistat amb Johan Baptiste, celebrat flautista, qui li va presentar un adinerat flautista amateur de nom De Jean. És De Jean qui encarrega a Mozart 3 concerts per a flauta i orquestra, estipulant que aquests no siguen ni gaire llargs ni gaire difícils. Mozart accepta la comissió, però escriu una carta al seu pare en què li diu: "ja saps com em torne de mandrós quan estic obligat a compondre per a un instrument que no suporta", i lliura menys del que li havien encarregat. Només va completar un concert nou: el *Concert en Sol major k.313*, i va produir un segon concert, *k.314*, que és una adaptació del concert per a oboè que havia compost dos anys abans per a l'oboïsta italià Guissepe Ferlendis. De Jean hauria d'haver-se adonat que el segon concert no era una composició nova, perquè a Mannheim l'oboïsta Friedrich Ramm l'interpretava amb freqüència. Com a dada curiosa, hi ha un *Andante en Do major per a flauta i orquestra k.515*, possiblement compost amb la intenció de ser un tercer concert per a flauta, o més probablement com a alternativa al moviment lent del concert en Sol major, l'adagi del qual, molt personal i expressiu, va poder haver sigut molt difícil per a De Jean. De fet, la petició de De Jean va ser ignorada, ja que els concerts no són ni curts ni fàcils. La famosa expressió suposadament escrita per Mozart en una de les seues cartes en què es refereix a la flauta com "un instrument insuportable", queda desmentida pel musicòleg Alfred Einstein, qui descriu aquest concert com "compost amb amor de principi a fi... El celebrat *Adagio* és segurament la joia d'aquest treball i el contundent *Allegro maestoso* suggereix que compondre per a flauta va ser molt estimulants per a Mozart, i el *Rondo tempo de minueto* és una mostra de bon ànim i fresca inspiració".

Simfonia núm. 1 ("Primavera") en Si bemoll major, opus 38 de Robert Schumann (1810-1856)

De les quatre simfonies de Schumann, la Simfonia núm. 1 és la que té un caire més tradicional i, per tant, la que mostra una menor originalitat. Se la coneix generalment pel títol que Schumann hi va proposar: "Primavera". L'autor es va inspirar en un poema de l'escriptor de Leipzig Adolf Böttger, i originalment va suggerir títols per a cadascun dels seus moviments: "Arrancada de la primavera", "La vesprada", "Feliços companys de jocs" i "Plena primavera".

No cal cap més explicació per entendre el to optimista de l'obra i la seua clara forma clàssica; la partitura va ser escrita, com va confessar Schumann, amb una ploma d'acer que va trobar prop de la tomba de Beethoven a Viena; va ser esbossada per complet en quatre dies i quatre nits de desensonyament, i orquestrada en les tres setmanes següents. La va acabar el 20 de febrer de 1841. Va ser estrenada per Mendelssohn a la Gewandhaus de Leipzig el 31 de març de 1841 i va obtenir un èxit immediat.